

ЦУС СЭЛБЭЛТ СУДЛАЛЫН ҮНДЭСНИЙ ТӨВ

ᠴᠢᠰ ᠰᠡᠯᠪᠡᠯᠲ ᠰᠤᠳᠯᠠᠯᠢ ᠦᠨᠳᠡᠰᠨᠢ ᠲᠡᠪ

Коронавирусын(COVID-19)
цар тахал хэлбэрийн өвчлөл, дэгдэлтийн үед
аюулгүй цус цусан бүтээгдэхүүний нөөц

Interim guidance
20 March 2020 (WHO)

Ё.Улсболд
ДЗБТ-ийн эрхлэгч их эмч

Үндэслэл

- Энэхүү удирдамж нь Коронавирусын (COVID-19) цар тахал хэлбэрийн өвчлөлийн үед тухайн улс орны цус цусан бүтээгдэхүүний нөөцийг бүрдүүлэгч байгууллагуудын үйл ажиллагааг зохицуулахад чиглэгдэнэ.
  - ЦССҮТ
  - Цусны салбар төвүүд
  - Үндэсний хэмжээний эрүүл мэндийн байгууллагууд
- ДЭМБ-ын халдварт өвчний дэгдэлтийн үеийн цусны нөөцийг хэвийн байлгах удирдамж болон COVID-19 эрсдлийн үнэлгээг үндэслэн боловсруулсан.

Ерөнхий мэдээлэл

- COVID-19 вирусын дамжих зам:
  - Амьсгалын зам
  - Цус цусан бүтээгдэхүүн сэлбэх үед (онолын хувьд)
- Халдварын тархалт нь цус цуглуулах үйл ажиллагаа болон цус, цусан бүтээгдэхүүний нөөцөд сөргөөр нөлөөлж болзошгүй.
- Ийм үед тухайн улс орны цусны төвүүд:
  - Нөхцөл байдлыг үнэлэх
  - Төлөвлөх
  - Хариу арга хэмжээг боловсруулан, хэрэгжүүлэх

Ерөнхий мэдээлэл

- Цус, цусан бүтээгдэхүүний нөөц буурах нөхцөл байдал үүсэх үед цусны төвүүд хурдан хугацаанд хариу арга хэмжээ авах бэлтгэлтэй байх ёстой.
  - Үндэсний хэмжээний үйл ажиллагаа
  - Олон нийтийн итгэлийг хангах
  - Эргэх холбоотой үйл ажиллагаа

1. Цус цусан бүтээгдэхүүн сэлбэх үед халдвар дамжих боломжит эрсдэлийг бууруулах нь:

- COVID-19 вирус нь амьсгалын замаар дамждаг бөгөөд цус цусан бүтээгдэхүүнээр дамжсан тохиолдол бүртгэгдээгүй.
- Гэвч онолын хувьд шинж тэмдэггүй халдвартай донороос цуглуулсан цус, цусан бүтээгдэхүүн сэлбэх үед халдвар дамжих бодит эрсдэл бий.
- Боломжит эрсдэлийг бууруулахад дараах урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг авна.
  - Донорыг мэдээллээр хангах
  - Эрсдэлтэй донорыг хойшлуулах
  - Эрсдэлтэй донорын цус, цусан бүтээгдэхүүний хэрэглэх хугацааг хойшлуулах
  - Лабораторын шинжилгээний хяналт

Донорыг мэдээллээр хангах

- Идэвхитэн доноруудыг COVID-19-ын эрсдэл өөрт нь байгаа үед өөрийгөө хойшлуулах
- Халуурах, бие зарайх, ханиалгах, амьсгал давчдах шинж илэрсэн үед өөрийгөө хойшлуулах
- Цус өгснөөс хойш 28 хоногийн дотор дээрх шинж илэрвэл цусны төвд нэн даруй эргэн мэдээллэх

Эрсдэлтэй донорыг хойшлуулах (донор сонголт)

- 28 хоногоос дээш хугацаагаар хойшлуулах
  - COVID-19 багтлагдаад бүрэн эдгэрсэн
  - COVID-19 батлагдсан өвчтөнтэй ойрын хавьтал байсан
  - COVID-19 халдварын тархалт ихтэй бүс нутагт зорчоод ирсэн
- Халдварын тархалт ихэссэн үед нөхцөл байдлыг үнэлэн хойшлуулах хугацааг багасгаж болно.

Эрсдэлтэй донорын цус, цусан бүтээгдэхүүний хэрэглэх хугацааг хойшлуулах

- Эрсдэлтэй донорын цус, цусан бүтээгдэхүүний хэрэглэх хугацааг хойшлуулах боломжтой.
- Гэвч энэ нь цус, цусан бүтээгдэхүүний нөөц, хэрэглээний хэвийн урсгалд сөргөөр нөлөөлдөг.
  - Ялтаст эсийн бүтээгдэхүүн (тохиромжгүй)

- Цус, цусан бүтээгдэхүүн цуглуулснаас хойш 14-28 хоногийн дараа тухайн доторт COVID-19 халдвар батлагдвал:
  - Онолын хувьд цус, цусан бүтээгдэхүүнээр халдвар дамжих эрсдэлтэй учраас эмчлүүлэгчийн эмчлэгч эмчид мэдэгдэнэ.
  - Бүтээгдэхүүн хэрэглэгдээгүй бол бүтээгдэхүүнийг устгана.
- Эмгэг төрүүлэгчдийг бууруулах технологи (PRT) хэрэглэх нь плазм болон ялтас дахь SARS-CoV ба MERS-CoV-ийн эсрэг үр дүнтэй болохыг нотолсон.
- COVID-19-ын үед судлагдаагүй байна.

- Сийвэнгийн бүтээгдэхүүн бэлтгэх үйл явц нь COVID-19 -ын төрлийн вирусийг идэвхигүй болгож, устгадаг.
- Учир нь COVID-19 нь энгийн вирус бөгөөд сийвэн бэлтгэх олон үе шатанд хэрэглэгдэх бодисуудад тэсвэргүй байдаг.
- !!!!!!!

2. Ажилчид болон доноруудын COVID-19 халдвар авах эрсдэлийг бууруулах нь:

- Донороос дамждаг аливаа халдвар нь амьсгалын замаар дамжих нь ховор бөгөөд ихэвчлэн цусаар дамждаг.
- Шинж тэмдэггүй, нууц хугацаанд байгаа эсвэл шинж тэмдэг хөнгөн хэлбэрээр илэрсэн халдвартай донор нь бусад донорууд болон эмнэлэгийн ажилчдад халдвар дамжуулах эрсдэлтэй.
- Энэхүү эрсдэлийг бууруулахад чиглэсэн арга хэмжээг хэрэгжүүлэх шаардлагатай.

-
- Цусны төв нь эмнэлэгийн яаралтай тусламж үйлчилгээ үзүүлдэггүй тул нийгмийн эрүүл мэндийн чиглэлийн арга хэмжээг хэрэгжүүлэх боломжтой.
  - Ажилчид COVID-19 халдварын талаар мэдлэгтэй, зөвлөгөө өгөх чадвартай байх

3. Цусны донорын тоо цөөрөх эрсдлийг бууруулах

- COVID-19 халдварийн цар тахал хэлбэрийн дэгдэлтийн үед төдийгүй дэгдэлтээс өмнө болон дараах үед донорын тоо буурах эрсдэлтэй.
- Энэ эрсдлийг тооцоолон авах арга хэмжээг эрт зохион байгуулах хэрэгтэй.
  - Боломжит доноруудын мэдээллийг гаргах
  - Ялангуяа богино хугацаанд хадгалдаг бүтээгдэхүүн
  - Донортой идэвхитэй зөв харилцах (халдвар авахаас айх, буруу мэдээлэлд өртөх)
  - Иргэд, доноруудад мэдээлэл өгөх (үндэсний цусны нөөц, хэрэглээ, донорын ач холбогдол, улс орнуудын туршлага)
  - Доноруудыг зөөвөрлөх

- Донор сонгох шалгуур болон халдвар илрүүлэх шинжилгээ хийх үйл ажиллагаа нь энгийн үеийнхтэй ижил байна.
- Цус, цусан бүтээгдэхүүний нөөцийн хомсдол ихээр үүссэн тохиолдолд гемоглобины түвшин өндөр доноруудын цус өгөх хугацааг ойртуулж болно.
- Ялтаст эсийн өтгөрүүлэг зэрэг нөөцлөх боломжгүй бүтээгдэхүүнийг нэг донороос буюу цитоферезийн аргаар бэлтгэх

Эдгэрсэн өвчтний плазмыг цуглуулах

- Covid 19 –ын үед бүрэн эдгэрсэн өвчтний плазмыг эмчилгээнд ашиглах боломжтой юм
- ДЭМБ Эбола вирусын халдварын үеийн түр зөвлөмжид дээрх аргыг хэрэглэж байсан

Алдаршуулах, урамшуулах

- Алтан донор-150 дээш
  - Мөнгөн донор-100 дээш
  - Хүрэл донор-70 дээш
- Ховор бүлэг
- Алтан донор-100 дээш
  - Мөнгөн донор-70 дээш
  - Хүрэл донор-50 дээш

Нийгмийн халамж, шилжилт хөдөлгөөн

1. Тухайн жил “Хүндэт донор”-ын болзол хангасан донорын материалыг аймгийн Улаан загалмай нийгэмлэгт 05 сарын 30-ны дотор хүргүүлэх
2. Шинээр төрсөн “Хүндэт донор”-ын мэдээллийг ХНХЯ-д хүргүүлдэг судалгааны хүснэгтийн дагуу бөглөж ЦССҮТ-ийн нийгмийн ажилтанд и-мейлээр 06 сарын 1-ны дотор хүргүүлэх. [/888.dulma@gmail.com/](mailto:888.dulma@gmail.com)
3. Хүндэт донорын шилжилт хөдөлгөөн, донорын мэдээллийн санг шинэчлэлт хийж ЦССҮТ-ийн нийгмийн ажилтанд и-мейлээр 06 сарын 1-ны дотор хүргүүлэх. [/888.dulma@gmail.com/](mailto:888.dulma@gmail.com)

Цусны донорын гар утасны аппликейшн

Давуу тал

- Сургалт суртачилгааг хялбаршуулах
- Донорууд өөрийн мэдээллээ харах боломжтой
- Доноруудад эрүүл мэндийн боловсрол олгох
- Цаг хэмнэх

Анхаарал хандуулсанд баярлалаа
